

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

вих. № 1710061
від 6 жовтня 2017 р.

Конституційний Суд України
01033, Київ-33, вул. Жилианська, 14

Суб'єкти права на конституційне подання
48 народних депутатів України

**Уповноважені представники суб'єкта
конституційного подання за дорученням
народні депутати України:**

Шпенів Дмитро Юрійович
01008, Україна, м. Київ, вул. Грушевського, 5
ел. пошта: shpenov.dmytro@rada.gov.ua
тел.: (044) 255-35-36

Німченко Василь Іванович
01008, Україна, м. Київ, вул. Грушевського, 5
ел. пошта: Nimchenko.Vasyl@rada.gov.ua
тел.: (044) 255-35-13

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ
щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону
України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII
(Голос України від 27.09.2017 № 178-179)

Відповідно до статей 147, 150, 152 Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР) (далі – Конституція України), 1996, № 30, ст. 141) , пункту першого частини першої статті 7, статей 51, 52 Закону України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376) суб'єкт права на конституційне подання – 48 народних депутатів України – звертається до Конституційного Суду України з конституційним

поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (Голос України від 27.09.2017 № 178-179).

Відповідно до статті 147 Конституції України Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні та вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Статтею 150 Конституції України визначено повноваження Конституційного Суду України, до яких, зокрема, належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України.

Відповідно до частини першої статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності. Аналогічне положення закріплене і в статті 7 Закону України "Про Конституційний Суд України".

05 вересня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про освіту" № 2145-VIII (далі – Закон № 2145-VIII), текст якого було офіційно оприлюднено у газеті "Голос України" від 27 вересня 2017 року, № 178-179 та "Урядовий кур'єр" від 04.10.2017 — № 186.

Закон № 2145-VIII набрав чинності 28 вересня 2017 року.

Закон № 2145-VIII відповідно до його преамбули: "регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти".

Окрім того Розділом XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 2145-VIII визнано такими, що втратили чинність: Закон України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 451 із наступними змінами) та Постанова Верховної Ради Української РСР "Про порядок введення в дію Закону Української РСР "Про освіту" від 04.06.1991 № 1144-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 452; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 12, ст. 168); внесено зміни до Земельного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 3-4, ст. 27), Законів України: "Про загальну середню освіту" від 13.05.1999 № 651-XIV (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 28, ст. 230 із наступними змінами), "Про позашкільну освіту" від 22.06.2000 № 1841-III (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 46, ст. 393 із наступними змінами), "Про дошкільну освіту" від 11.07.2001 № 2628-III (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 49, ст. 259 із наступними змінами), "Про військовий обов'язок і військову службу" від 25.03.1992 № 2232-XII (Відомості

Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами), "Про культуру" від 14.12.2010 № 2778-VI (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 24, ст. 168), "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 37-38, ст. 2004 із наступними змінами), "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 23, ст. 158), "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 26.11.2015 № 848-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 3, ст. 25).

З метою забезпечення конституційного правопорядку, дотримання принципів верховенства права, поваги до прав й основних свобод людини, вважаємо, що Закон № 2145-VIII не відповідає нормам Конституції України та на виконання вимог частини третьої статті 51 Закону України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376) наводимо правове обґрунтування його невідповідності положенням 6, 8, 9, 10, 11, 19, 22, 24, 53, 83, 92 Конституції України.

I. Невідповідність Закону № 2145-VIII статтям 8, 10, 11, 24, 53 Конституції України

Конституція України визначає, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (стаття 8 Конституції України). Конституційний Суд України у Рішенні у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (Урядовий кур'єр від 17.11.2004 № 219, Офіційний вісник України від 26.11.2004, 2004 р., № 45, стор. 41, стаття 2975, код акту 30642/2004, Голос України від 11.01.2005 № 3) зазначив, що „верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним

рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України. Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість – одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню — (абзаци другий, третій пункту 4.1 мотивувальної частини).

Право особи - мовного носія на мову як засіб (спосіб, механізм) життєво значущої суспільної комунікації, в тому числі право на освіту рідною мовою - має статус індивідуального природного права. Таким чином функціонування мов корінних народів та національних меншин України, виконує природне, суспільно значуще завдання, спрямоване на утвердження та існування держави України, як країни з поліетнічним складом населення.

Конституційний Суд України в мотивувальній частині свого Рішення у справі за конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 (Офіційний вісник України від 11.02.2000, 2000 р., № 4, стор. 109, стаття 125, код акту 14039/2000) констатував наступне: "Відповідно до частини третьої статті 10 Конституції України в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє розвитку мовної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України (стаття 11 Конституції України).

Неприпустимість привілеїв чи обмежень, в тому числі і за мовними ознаками, закріплена в частині другій статті 24 Конституції України.

Частина п'ята статті 53 Конституції України містить положення, згідно з яким громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

На зазначеній вище конституційно-правовій основі вирішується проблема щодо застосування мов національних меншин України.

Гарантування національним меншинам України права на вільний розвиток, використання і захист їх мов відповідає змістові міжнародних договорів України.

Зокрема, Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року, ратифікована Україною 9 грудня 1997 року,

зобов'язує держави створити у себе необхідні умови для того, щоб особи, які належать до національних меншин, мали можливість розвивати свою мову (пункт 1 статті 5 Конвенції)".

Статтею 7 Закону № 2145-VIII, визначено основні засадничі приписи щодо мови освіти.

Положеннями частини першої статті 7 Закону № 2145-VIII встановлюється:

"Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу України поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, **гарантується право на вивчення мови** відповідних корінного народу чи національної меншини в комунальних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства."

Таким чином, особам, які належать до національних меншин України, обмежено конституційне право на навчання рідною мовою – мовою національних меншин в комунальних закладах освіти для здобуття **загальної середньої освіти**, гарантоване частиною п'ятою статті 53 Конституції України.

Враховуючи також те, що норми частини першої статті 7 Закону № 2145-VIII звужують обсяг існуючих прав на навчання рідною мовою – мовою національних меншин в комунальних закладах освіти для здобуття **загальної середньої освіти** – зазначенні норми суперечать частині третьої статті 10, статті 11 та частині другій статті 24 Конституції України, оскільки в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України; Держава сприяє розвитку мовної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України; неприпустимість привілеїв чи обмежень, в тому числі і за мовними ознаками.

Положеннями частини першої статті 7 Закону № 2145-VIII встановлюються дискримінаційні переваги (привілеї) за мовними ознаками

та етнічним походженням: особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу, порівняно з особами, які належать до національних меншин України, яким гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття лише дошкільної та початкової освіти поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. Неприпустимість привілеїв чи обмежень, в тому числі і за мовними ознаками та етнічним походженням, закріплена в частині другій статті 24 Конституції України.

Крім того, частиною третьою статті 7 Закону № 2145-VIII закріплюються на законодавчому рівні дискримінаційні переваги щодо вивчення в державних і комунальних закладах освіти «англійської мови».

З огляду на вищенаведене суб'єкти права на конституційне подання вважають, що законодавець порушив приписи статей 8, 10, 11, 24, 53 Конституції України і допустив скасування гарантованого природного права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини особам, які належать до національних меншин України; дискримінаційні переваги (привілеї) за мовними ознаками та етнічним походженням стосовно права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу особам, які належать до корінних народів України, порівняно з особами, які належать до національних меншин України.

II. Невідповідність Закону № 2145-VIII статті 22 Конституції України

Стаття 22 Конституції України зазначає: права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними; конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані; при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Питання недопущення звуження змісту й обсягу існуючих прав і свобод неодноразово було предметом конституційного розгляду. Зокрема, у абзаці шостому пункту 4 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 51 і 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) першого речення пункту 2 розділу II “Прикінцеві положення” Закону України “Про внесення змін до статті 43 Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб” та про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 43, статей 51, 55,

частини третьої статті 63 Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”, а також за конституційними зверненнями Комітету по захисту прав військовослужбовців та працівників Міністерства внутрішніх справ України і Служби безпеки України “За справедливість”, Партії розбудови, правозахисту недержавних організацій України “Партія правозахисту”, Української спілки ветеранів Афганістану, громадян Токаря Степана Семеновича, Іорданова Пилипа Феодосійовича про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 43, статей 51, 55, частини третьої статті 63 Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” (справа про перерахунок пенсій військовослужбовців) від 14 червня 2007 року № 3-рп/2007 (Офіційний вісник України від 13.07.2007, 2007 р., № 48, стор. 111, стаття 1990, код акту 40311/2007) зазначається: «Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод - це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики».

Аналізуючи категорію “звуження змісту прав і свобод” Конституційний Суд України в мотивувальній частині свого Рішення у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV “Прикінцеві положення” Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України “Про статус суддів” (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання) від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 (Офіційний вісник України від 02.11.2005, 2005 р., № 42, стор. 95, стаття 2662, код акту 34074/2005) констатував: “Зміст прав і свобод людини - це умови і засоби, які визначають матеріальні та духовні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування і розвитку. Обсяг прав людини - це кількісні показники відповідних можливостей, які характеризують його множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву та виражені у певних одиницях виміру.

Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод - це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики” (абзаци п'ятий, шостий пункту 4).

Крім того, Конституційний Суд України у своєму Рішенні у справі за

конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (Офіційний вісник України від 14.10.2005, 2005 р., № 39, стор. 95, стаття 2490, код акту 33923/2005) роз'яснив своє розуміння словосполучення "звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина", що міститься в частині третій статті 22 Конституції України. Так, Конституційний Суд України вважає, що "конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (частина друга), при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя). Скасування конституційних прав і свобод - це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини - це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідними і загальними". При цьому Конституційний Суд України зазначив, що "загальноновизнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена".

Конституційний Суд України в Рішенні у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) підпункту 13 пункту 4 розділу I Закону України „Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення“ (справа про допомогу по безробіттю звільненим за угодою сторін) від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009 (Офіційний вісник України від 22.05.2009, 2009 р., № 35, стор. 18, стаття 1210, код акту 46556/2009), вказуючи на недопустимість звуження змісту й обсягу наявних прав і свобод, що об'єктивно призведе до погіршення становища особи в суспільстві через їх обмеження, зробив концептуальне застереження органам державної влади про те, що невиконання державою своїх зобов'язань призводить до порушення принципів правової держави, ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави (абзац п'ятий пункту 5 мотивувальної частини цього Рішення).

Отже, визнання Законом правових актів такими, що втратили чинність, зупинення їх дії, внесення до них змін і доповнень стосовно закріплених в них прав і свобод людини і громадянина Конституційний Суд України вважає скасуванням або обмеженням цих прав і свобод.

Розділом XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 2145-VIII визнано такими, що втратили чинність: Закон України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991

р., № 34, ст. 451 із наступними змінами) та Постанова Верховної Ради Української РСР "Про порядок введення в дію Закону Української РСР "Про освіту" від 04.06.1991 № 1144-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 452; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 12, ст. 168).

В редакції статті 7 Закону України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 451 із наступними змінами) мова освіти визначалася статтею 20 Закону України "Про засади державної мовної політики" від 03.07.2012 № 5029-VI (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 23, ст.218):

"1. Вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в рамках цього Закону, за умови обов'язкового вивчення державної мови в обсязі, достатньому для інтеграції в українське суспільство.

2. Громадянам України гарантується право отримання освіти державною мовою і регіональними мовами або мовами меншин. Це право забезпечується через мережу дошкільних дитячих установ, загальних середніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих державних і комунальних навчальних закладів з українською або іншими мовами навчання, яка створюється відповідно до потреб громадян згідно із законодавством України про освіту.

3. Потреба громадян у мові навчання визначається в обов'язковому порядку за заявами про мову навчання, які подаються учнями (для неповнолітніх - батьками або особами, які їх замінюють), студентами при вступі до державних і комунальних навчальних закладів, а також, у разі потреби, у будь-який час протягом навчання.

4. Державні і комунальні навчальні заклади у встановленому порядку створюють окремі класи, групи, в яких навчання ведеться іншою мовою, ніж у навчальному закладі в цілому, за наявності достатньої кількості відповідних заяв про мову навчання від учнів (для неповнолітніх - від батьків або осіб, які їх замінюють), студентів згідно із законодавством України про освіту.

5. З метою підтримання нечисленних мовних груп у встановленому законом порядку встановлюються нормативи формування малокомплектних навчальних закладів, класів, груп і забезпечуються умови для їх функціонування.

6. Мова навчання у приватних навчальних закладах усіх освітніх рівнів визначається засновниками (власниками) цих закладів.

7. В усіх загальних середніх навчальних закладах забезпечується вивчення державної мови і однієї з регіональних мов або мов меншин. Обсяг вивчення регіональних мов або мов меншин визначається місцевими радами відповідно до законодавства про освіту з урахуванням поширеності цих мов на відповідній території.

8. У державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням регіональними мовами вивчення предметів ведеться

регіональними мовами (за винятком української мови і літератури, вивчення яких ведеться українською мовою).

9. Тести для зовнішнього оцінювання якості освіти укладаються державною мовою. За бажанням особи тести надаються у перекладі на регіональну мову або мову меншин (за винятком тесту з української мови і літератури).

10. Співбесіда або інші форми контролю, якщо такі передбачені при вступі у навчальний заклад, проводяться державною мовою або мовою, якою здійснюється навчання у цьому закладі, за бажанням абітурієнта.

11. Держава забезпечує підготовку педагогічних кадрів для навчальних закладів з навчанням регіональними мовами або мовами меншин, здійснює методичне забезпечення такої підготовки.

12. Навчальні заклади можуть створювати класи, групи з навчанням іноземними мовами."

В редакції статті 7 Закону № 2145-VIII мова освіти визначається:

"1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

Держава гарантує кожному громадянину України право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях (дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої), а також позашкільної та післядипломної освіти державною мовою в державних і комунальних закладах освіти.

Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу України поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, гарантується право на вивчення мови відповідних корінного народу чи національної меншини в комунальних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства.

Особам з порушенням слуху забезпечується право на навчання жестовою мовою та на вивчення української жестової мови.

2. Заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та

вищої освіти – в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, іноземцям та особам без громадянства створюються належні умови для вивчення державної мови.

3. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування, насамперед англійської мови, в державних і комунальних закладах освіти.

4. У закладах освіти відповідно до освітньої програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами – державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу.

5. За бажанням здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти заклади освіти створюють можливості для вивчення ними мови корінного народу, національної меншини України як окремої дисципліни.

6. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів освіти, у яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова.

7. Особливості використання мов в окремих видах та на окремих рівнях освіти визначаються спеціальними законами."

У даному випадку законодавець звузив (скасував) існуючі природні права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, мовою відповідного корінного народу, мовою відповідних національних меншин, громадянам України, які належать до корінних народів, національних меншин України, оскільки до внесення цих змін на підставі Закону № 2145-VIII згідно з попередньою редакцією статті 7 Закону України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 451 із наступними змінами), гарантувалося право отримання освіти державною мовою і регіональними мовами або мовами меншин. Це право забезпечувалося через мережу дошкільних дитячих установ, загальних середніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих державних і комунальних навчальних закладів з українською або іншими мовами навчання, яка створена відповідно до потреб громадян згідно із законодавством України про освіту. Законодавець взагалі скасував існуючі права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, мовою відповідних національних меншин, громадянам України, які належать до таких національних меншин України.

Щодо звуження (скасування) існуючі права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, мовою відповідного корінного народу, мовою відповідних національних меншин, громадянам

України, які належать до корінних народів, національних меншин України свідчить відповідний перехідний період відповідно до п. 18 частини третьої Розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 2145-VIII: "особи, які належать до корінних народів, національних меншин України і розпочали здобуття загальної середньої освіти до 1 вересня 2018 року, до 1 вересня 2020 року продовжують здобувати таку освіту відповідно до правил, які існували до набрання чинності цим Законом, з поступовим збільшенням кількості навчальних предметів, що вивчаються українською мовою."

З огляду на вищенаведене суб'єкти права на конституційне подання вважають, що законодавець порушив приписи статті 22 Конституції України і допустив звуження змісту та обсягу існуючих природних прав і свобод, яке полягає у звуженні (скасуванні) існуючих прав на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, мовою відповідного корінного народу, мовою відповідних національних меншин, громадянам України, які належать до корінних народів, національних меншин України.

III. Невідповідність Закону № 2145-VIII статтям 8, 19, 92 Конституції України

Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається й діє принцип верховенства права. Складовою верховенства права є принцип правової визначеності, основу якого утворює ідея передбачуваності очікування суб'єктом відносин визначених правових наслідків (правового результату) своєї поведінки, яка відповідає наявним у суспільстві нормативним приписам.

Із цього приводу Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово наголошував на тому, що принцип правової визначеності вимагає ясності й однозначності правової норми та забезпечення того, щоб ситуації й правовідносини залишалися передбачуваними; громадяни мають бути впевненими у своїх законних очікуваннях, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано, тобто набуте право не може бути скасоване, звужене (правові позиції Конституційного Суду України в таких рішеннях:

- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (Урядовий кур'єр від 17.11.2004 № 219, Офіційний вісник України від 26.11.2004, 2004 р., № 45, стор. 41, стаття 2975, код акту 30642/2004, Голос України від 11.01.2005 № 3);

- Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (Офіційний вісник України від 14.10.2005, 2005 р., № 39, стор. 95, стаття 2490, код акту 33923/2005);
- Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію" від 29.06.2010 №17-рп/2010 (Офіційний вісник України від 19.07.2010, 2010 р., № 52, стор. 25, стаття 1746, код акту 51892/2010);
- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010 (Офіційний вісник України від 10.01.2011, 2010 р., № 101, стор. 128, стаття 3639, код акту 54192/2010);
- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України „Про міліцію“ (справа про строки адміністративного затримання) від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 (Офіційний вісник України від 07.11.2011, 2011 р., № 84, стор. 117, стаття 3089, код акту 58822/2011).

Разом з тим, положення Закону № 2145-VIII недостатньо конкретні та чіткі для того, щоб особа могла з достатньою впевненістю, завчасно передбачити законність або незаконність дій, та для того, щоб запобігти свавільному втручання органів державної влади.

Низка статей Закону № 2145-VIII містять оціночні поняття чи поняття (правові конструкції), які не відповідають принципу правової визначеності. Такі оціночні поняття містяться у: статті 1 Закону № 2145-VIII, в якій використано такі поняття, як «реалізація особистісного потенціалу», «багатоманітності людини», «ефективне залучення», «модифікація і адаптація», «дизайн предметів, навколишнього середовища»; статті 2 – «у межах своєї автономії»; статті 3 – «соціально вразливі верстви населення», «публічні освітні, наукові та інформаційні ресурси»; статті 5 – «громадянська освіта»; статті 6 – «людиноцентризм», «нерозривний зв'язок із світовою та

національною історією, культурою, традиціями», «формування ... нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками», «нетерпимість до проявів корупції та хабарництва»; статті 12 – «математична компетентність», «громадська та соціальна компетентність», «культурна компетентність», «екологічна компетентність», «інноваційність», «критичне та системне мислення», «компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій»; статті 13 – «органи місцевого самоврядування ... утримують мережу закладів освіти та їх філій», «зручне розташування для підвезення дітей»; статті 15 – «мобільності і перспектив кар'єрного зростання», «особи, які потребують реабілітації»; статті 16 – «здійсненям обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки»; статті 18 – «безперервний професійний розвиток», «темپ здобуття освіти»; статті 21 – «процес активної мистецької діяльності», «наскрізні програми»; статті 22 – «надходження на цей вид діяльності та/або від цього виду діяльності перевищують половину загальних надходжень цієї юридичної особи (фізичної особи - підприємця)»; статті 25 – «безперешкодне середовище для учасників освітнього процесу»; статті 26 – «здійснення дієвого та відкритого громадського контролю за діяльністю закладу освіти»; статті 30 – «публічні кошти»; статті 33 – «освітні компоненти»; статті 36 – «адекватно діяти у відомих простих ситуаціях», «типіві ситуації», «прості завдання», «типіві нескладні завдання», «навчальні завдання», «нестандартна ситуація», «певна галузь професійної діяльності», «окрема галузь професійної діяльності», «характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати свої діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях», «характеризується комплексністю та невизначеністю умов», «здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог», «глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики», «соціально значущі системні проблеми у певній галузі діяльності»; статті 37 – «сукупність інституцій»; статті 38 – «паритетні засади»; статті 40 – «успішне завершення навчання»; статті 41 – «створення в закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування», «інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу освіти», «політика та процедури забезпечення якості власної діяльності», «необхідні ресурси для організації процесів і процедур»; статті 42 – «сукупність етичних принципів», «свідома зміна чи модифікація вже наявних даних», «зовнішні джерела інформації», «неправомірна перевага в освітньому процесі»; статті 45 – «сталий розвиток», «низька якість освітньої діяльності»; статті 46 – «національні та міжнародні експерти», «міжнародні інституції»; статті 47 – «принцип валідності (обґрунтованості та придатності методів і технологій оцінювання для конкретних цілей)», «принцип надійності»; статті 49 – «успішні результати громадської акредитації»; статті 51 – «практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій

навчання», «успішне проходження сертифікації»; статті 53 – «справедливе і об'єктивне оцінювання результатів навчання», «відзначення успіхів у своїй діяльності», «відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля»; статті 54 – «розроблення та впровадження ... освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання», «відзначення успіхів у своїй професійній діяльності», «справедливе та об'єктивне оцінювання своєї професійної діяльності», «забезпечення службовим житлом з усіма комунальними зручностями», «відволікання педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників від виконання професійних обов'язків»; статті 55 – «культура діалогу», «культура життя у взаєморозумінні»; статті 57 – «користування житлом з опаленням і освітленням»; статті 70– «інститути громадянського суспільства», «пріоритет узгоджувальних процедур», «обов'язковість дотримання досягнутих домовленостей»; статті 72 – «деперсоналізована інформація», «деперсоналізовані статистичні дані»; статті 79 – «спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку»; статті 80 – «вивільнені приміщення».

Тобто, зазначені положення Закону № 2145-VIII можуть призвести до необмеженості їхнього трактування у правозастосовній практиці. Такий законодавчий підхід не відповідає вимогам щодо якості законів в контексті верховенства права, гарантованого статтею 8 Конституції України, зокрема його елементу - правова визначеність, який вимагає, щоб норми були чіткими і точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними.

Положення щодо мови освітнього процесу в закладах освіти - стаття 7 Закону № 2145-VIII вносять правову невизначеність стосовно цього питання, оскільки суперечать, або не в повному обсязі відповідають положенням статті 20 Закону України "Про засади державної мовної політики" від 03.07.2012 № 5029-VI (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 23, ст.218) та положенням статті 6 Закону України «Про національні меншини в Україні» від 25.06.1992 № 2494-XII (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 36, ст.529). Потрібно також відмітити, що законодавець при прийнятті Закону № 2145-VIII не вніс відповідні зміни до Закону України "Про засади державної мовної політики" від 03.07.2012 № 5029-VI (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 23, ст.218) та Закону України «Про національні меншини в Україні» від 25.06.1992 № 2494-XII (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 36, ст.529).

Крім того, низка положень Закону № 2145-VIII, де передбачено регулювання суспільних відносин підзаконними актами, не враховує вимог частини другої статті 19 Конституції України, або ж запроваджує таке регулювання тих відносин, де в цьому немає потреби, тим самим унеможливаючи пряму дію. Так, зокрема:

1) частиною четвертою статті 3 Закону № 2145-VIII зазначено, що кожен має право на доступ до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів, у тому числі в мережі Інтернет, електронних підручників та інших мультимедійних навчальних ресурсів у порядку, визначеному законодавством. Однак, реалізація права громадян на доступ до відкритої інформації, створеної не за рахунок публічних коштів, не потребує врегулювання підзаконними актами, а має визначатися або на рівні приписів законів (наприклад щодо інтелектуальної власності), або безпосередньо власником такої інформації;

2) згідно з частиною п'ятою статті 14 Закону № 2145-VIII «фінансування позашкільної освіти здійснюється за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, з інших джерел, не заборонених законодавством». Однак, зазначене положення не відповідає вимогам частини другої статті 19 Конституції України в частині визначення підзаконними актами порядку фінансування закладів освіти державної чи комунальної власності. Те ж саме стосується:

- частини 3 статті 35 Закону № 2145-VIII: «Національна рамка кваліфікацій призначена для використання органами державної влади та органами місцевого самоврядування, установами та організаціями, закладами освіти, роботодавцями, іншими юридичними та фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій.»;

- частини другої статті 48 Закону № 2145-VIII: «Моніторинг якості освіти може бути внутрішній та зовнішній. Внутрішній моніторинг якості освіти проводиться закладами освіти (іншими суб'єктами освітньої діяльності). Зовнішній моніторинг якості освіти може проводитися будь-якими органами, підприємствами, установами, організаціями, іншими юридичними особами, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності. Участь закладів освіти (інших суб'єктів освітньої діяльності) та учасників освітнього процесу у зовнішньому моніторингу якості освіти є добровільною, крім випадків, встановлених законодавством.»;

- частину третю статті 78 Закону № 2145-VIII: «Державні та комунальні заклади освіти мають право надавати платні освітні та інші послуги, перелік яких затверджує Кабінет Міністрів України. Засновники відповідних закладів освіти мають право затверджувати переліки платних освітніх та інших послуг, що не увійшли до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.»;

3) відповідно до абзацу дев'ятого частини другої статті 66 Закону № 2145-VIII районні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад ведуть облік дітей дошкільного та шкільного віку у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Низка інших положень Закону № 2145-VIII не відповідає вимогам статті 8 Конституції України, оскільки не враховує вимоги юридичної визначеності закону як складової принципу верховенства права, зокрема:

1) частиною другою статті 2 Закону № 2145-VIII передбачено, що «нормативно-правові акти не можуть звужувати зміст і обсяг конституційного права на освіту, а також визначених законом автономії суб'єктів освітньої діяльності та академічних свобод учасників освітнього процесу». А згідно з частиною дев'ятою статті 3 Закону № 2145-VIII передбачається, що «Право на освіту не може бути обмежене законом. Закон може встановлювати особливі умови доступу до певного рівня освіти, спеціальності (професії)». Таким чином, кожна з цих норм врегульовує суспільні відносини частково, тим самим створюючи внутрішню неузгодженість;

2) частина перша статті 6 містить низку засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності. Однак в тексті Закону № 2145-VIII зміст цих засад та принципів не розкрито, що не дозволить використати їх зміст у випадку, коли положення цього закону будуть застосовуватися неоднаково;

3) у частині п'ятій статті 11 передбачається, що органи місцевого самоврядування повинні створювати умови для здобуття дошкільної освіти шляхом, в тому числі шляхом «проведення інших заходів». До того ж, зазначене положення не відповідає також частині другій статті 19 Конституції України, яка вимагає визначення законом способу здійснення повноважень органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами. Те ж саме стосується частин першої та п'ятої статті 19, пункту 1 частини першої статті 63, абзацу другого частини першої статті 66 Закону № 2145-VIII;

4) відповідно до абзацу третього частини другої статті 48 Закону № 2145-VIII «зовнішній моніторинг якості освіти може проводитися **будь-якими органами, підприємствами, установами, організаціями, іншими юридичними особами, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності.** Участь закладів освіти (інших суб'єктів освітньої діяльності) та учасників освітнього процесу у зовнішньому моніторингу якості освіти є добровільною, крім випадків, встановлених законодавством.».

Частиною другою статті 4 Закону № 2145-VIII передбачено, що **порядок забезпечення права на безоплатну освіту встановлюється законодавством,** тобто і підзаконними актами також, що не враховує вимог пункту 1 частини першої статті 92 Конституції України, згідно з яким права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав визначаються виключно законом.

Частиною п'ятою статті 13 Закону № 2145-VIII передбачається, що органи місцевого самоврядування різних адміністративно-територіальних одиниць мають право прийняти з урахуванням потреб і пропозицій територіальних громад **спільне рішення** про організацію здобуття початкової, базової та профільної середньої освіти в закладі освіти (його філії) та забезпечення підвезення здобувачів освіти до нього і у зворотному напрямку. При цьому проектом не врегульовано спосіб прийняття

спільного рішення органами місцевого самоврядування різних адміністративно-територіальних одиниць, що не враховує вимогу правової визначеності закону як складової принципу верховенства права (стаття 8 Конституції України) та не відповідає частині другій статті 19 Конституції України. Крім того, прийняття такого виду рішень органами місцевого самоврядування у базовому Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 № 280/97-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170) не передбачено.

Низка положень Закону № 2145-VIII не враховує вимог статті 143 Конституції України, згідно з якою органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності, а також статті 67 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 № 280/97-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170), яка конкретизує зазначений конституційний припис. Так, зокрема:

1) у частині п'ятій статті 14 Закону № 2145-VIII встановлено, що фінансування позашкільної освіти здійснюється за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, з інших джерел, не заборонених законодавством;

2) статтею 56 Закону № 2145-VIII передбачається низка організаційних заходів у сфері забезпечення освітнього процесу (пільговий проїзд учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому, безкоштовним гарячим харчуванням тощо), які повинні фінансуватися з місцевих бюджетів;

3) частинами п'ятою та шостою статті 78 Закону № 2145-VIII передбачено фінансування дошкільної та позашкільної освіти, а також здобуття повної загальної середньої освіти за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів тощо.

У Розділі VIII (статті 62-73) Закону № 2145-VIII у системі органів управління та контролю у сфері освіти відсутні місцеві державні адміністрації. Водночас, чинне законодавство України, зокрема, Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 20-21, ст.190) містить ряд приписів, які закріплюють за місцевими державними адміністраціями ряд повноважень у сфері управління освітою (пункт 6 частини 1 статті 13, стаття 22). Отже, не включення до системи органів управління освітою місцевих державних адміністрацій не узгоджується з діючими законодавчими актами.

У пункті 3 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2145-VIII встановлено, що до приведення законодавства і установчих документів закладів освіти у відповідність із цим Законом терміни "навчальний заклад" і "заклад освіти" є ідентичними, а всі суб'єкти

владних повноважень і навчальні заклади керуються всіма положеннями цього Закону, що стосуються закладів освіти, а також положеннями законодавства, що стосуються навчальних закладів у частині, що не суперечить цьому Закону.

Відповідно до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2145-VIII внесено зміни до Закону України "Про позашкільну освіту" від 22.06.2000 № 1841-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393), за якими «до приведення законодавства і установчих документів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) у відповідність із цим Законом терміни "початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школа естетичного виховання)" і "мистецька школа" є ідентичними, а всі суб'єкти владних повноважень і початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання) керуються всіма положеннями цього Закону, що стосуються мистецьких шкіл, а також положеннями законодавства, що стосуються спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) в частині, що не суперечить цьому Закону». Фактично на власний розсуд передбачається надати право застосування нормативно-правових актів суб'єкту освітньої діяльності.

Важливість дотримання принципу правової визначеності також закріплена практиці Європейського суду з прав людини, зокрема у Рішенні Європейського суду з прав людини «Реквеній проти Угорщини» (Case of *Rekvenyi v. Hungary*), Заява № 25390/94, Страсбург, 20 травня 1999 року ("Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі", № 2, 2002 р.), вказано, що закон має бути сформульованим з достатнім ступенем передбачуваності, щоб надати особі можливість в розумній, залежно від обставин мірі, передбачити наслідки певної дії.

Закон № 2145-VIII не враховує практики Європейського Суду з прав людини щодо якості законів. Зокрема, в Рішенні Європейського суду з прав людини «Веренцов проти України» Заява № 20372/11 Страсбург, 11 квітня 2013 року, (Офіційний вісник України від 05.11.2013, 2013 р., № 83, стор. 161, стаття 3106) зазначено, що «закон має бути доступним для зацікавлених осіб та сформульованим з достатньою точністю для того, щоб надати їм можливість регулювати свою поведінку аби бути здатними - за потреби, за відповідної консультації - передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія».

З огляду на вищенаведене суб'єкти права на конституційне подання вважають, що законодавець порушив приписи положень статей 8, 19, 92 Конституції України із дотримання принципу верховенства права та правової визначеності, законодавчого упорядкування діяльності державних органів шляхом чіткого визначення статусу відповідних юридичних осіб, які є суб'єктами освітньої діяльності, узгодження між

собою їх повноважень чи функцій, а також низка статей Закону № 2145-VIII містять оціночні поняття, що не відповідає принципу правової визначеності:

- не відповідають вимогам статті 8 Конституції України, оскільки не враховують вимоги юридичної визначеності закону як складової принципу верховенства права: частина друга статті 2, частина перша статті 6, стаття 7, частина п'ята статті 11, частина п'ята статті 13, абзац третій частини другої статті 48 Закону № 2145-VIII;

- не відповідають вимогам статті 8 Конституції України, низка статей Закону № 2145-VIII, що містять оціночні поняття, в зв'язку з невідповідністю принципу правової визначеності: статті 1, 2, 3, 5, 6, 12, 13, 15, 16, 18, 21, 22, 25, 26, 30, 33, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 54, 55, 57, 70, 72, 79, 80 Закону № 2145-VIII;

- не враховує вимоги частини другої статті 19 Конституції України: частина четверта статті 3, частиною п'ята статті 13, частина п'ятою статті 14, частина третя статті 35, частина друга статті 48, абзац дев'ятий частини другої статті 66, частина третя статті 78 Закону № 2145-VIII;

- не враховує вимог пункту 1 частини першої статті 92 Конституції України, згідно з яким права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав визначаються виключно законом, частина друга статті 4 Закону № 2145-VIII, якою передбачено, що порядок забезпечення права на безоплатну освіту встановлюється законодавством, тобто і підзаконними актами також.

IV. Невідповідність Закону № 2145-VIII статті 9 Конституції України

Відповідно до статті 9 Конституції України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства, а отже обов'язкові до виконання/дотримання. Виходячи з вищевикладеного, порушення норм міжнародних договорів є порушенням Конституції України (стаття 9).

Гарантування національним меншинам України права на вільний розвиток, використання і захист їх мов відповідає змістові міжнародних договорів України.

Зокрема, Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року, ратифікована Україною 9 грудня 1997 року, зобов'язує держави створити у себе необхідні умови для того, щоб особи, які належать до національних меншин, мали можливість розвивати свою мову (пункт 1 статті 5 Конвенції).

Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, від 5 листопада 1992 року, ратифікована Україною Законом України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15.05.2003 № 802-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 30, ст.259), деталізує заходи щодо освіти, спрямовані на заохочення використання регіональних мов або мов меншин у суспільному житті (стаття 8 «Освіта» Хартії):

«Стосовно освіти Сторони зобов'язуються, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до стану кожної з таких мов і без шкоди для викладання офіційної мови (мов) держави:

a) i) передбачити можливість надання дошкільної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити можливість надання суттєвої частини дошкільної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i та ii вище, принаймні до дітей з тих сімей, які цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою; або

iv) якщо органи державної влади не мають безпосередньої компетенції у галузі дошкільної освіти, сприяти застосуванню заходів, згаданих у підпунктах i - iii вище, i/або заохочувати таке застосування;

b) i) передбачити можливість надання початкової освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити можливість надання суттєвої частини початкової освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) передбачити в рамках системи початкової освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i - iii вище, принаймні до учнів з тих сімей, які цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою;

c) i) передбачити можливість надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити можливість надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) передбачити в рамках системи середньої освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i - iii вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою;

d) i) передбачити можливість надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити можливість надання суттєвої частини професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) передбачити в рамках системи професійно-технічної освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах і - iii вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою;

e) i) передбачити можливість надання університетської та іншої вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) забезпечити можливості вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти; або

iii) якщо у зв'язку із роллю держави стосовно вищих учбових закладів, підпункти і і ii застосовуватися не можуть, заохочувати і/або дозволяти надання університетської або інших форм вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин чи створення можливостей для вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти;

f) i) вжити заходів для створення курсів навчання дорослих і безперервного навчання, на яких викладання здійснюється, головним чином або повністю, регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) пропонувати такі мови як окремі дисципліни в рамках навчання дорослих і безперервного навчання; або

iii) якщо державні органи не мають безпосередньої компетенції у галузі навчання дорослих, сприяти викладанню таких мов як окремих дисциплін у рамках навчання дорослих і безперервного навчання та/або заохочувати таке викладання;

g) вжити заходів для забезпечення викладання історії та культури, засобом відображення яких є відповідна регіональна мова або мова меншини;

h) забезпечити базову професійну підготовку та удосконалення вчителів з метою виконання тих з пунктів а - г, які прийняті відповідною Стороною;

i) створити наглядовий орган (органи), який контролюватиме заходи і прогрес, здійснені в галузі започаткування або розвитку викладання регіональних мов або мов меншин, та складатиме періодичні доповіді про свої висновки, які будуть оприлюднюватися.

2. Стосовно освіти і щодо тих територій, на яких регіональні мови або мови меншин традиційно не використовуються, Сторони зобов'язуються, якщо чисельність осіб, що вживають регіональну мову або мову меншин, це виправдовує, дозволяти, заохочувати або забезпечувати викладання регіональною мовою або мовою меншини чи вивчення такої мови на всіх відповідних рівнях освіти.».

Відповідно до статті 2 Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15.05.2003 № 802-IV, положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин застосовуються до мов таких національних меншин України: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської,

кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської.

Положення статті 7 Закону № 2145-VIII не відповідають зобов'язанням України щодо надання освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до положень пунктів с) і), d) і) статті 8 Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, оскільки Законом № 2145-VIII не тільки не передбачено, а навпаки скасовується: можливість надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або можливість надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; можливість надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або можливість надання суттєвої частини професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин.

З огляду на вищенаведене суб'єкти права на конституційне подання вважають, що положення статті 7 Закону № 2145-VIII не відповідають зобов'язанням України щодо надання освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до положень пунктів с) і), d) і) статті 8 Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. Відповідно до статті 9 Конституції України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства, а отже обов'язкові до виконання/дотримання. Виходячи з вищевикладеного, порушення норм міжнародних договорів є порушенням Конституції України.

V. Невідповідність Закону № 2145-VIII статтям 6, 19, 83 Конституції України

При прийнятті Закону № 2145-VIII також було порушено порядок розгляду та прийняття нормативних актів, встановлений Регламентом Верховної Ради України затверджений Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 № 1861-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133).

Розділом XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 2145-VIII визнано такими, що втратили чинність: Закон України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 451 із наступними змінами) та Постанова Верховної Ради Української РСР "Про порядок введення в дію Закону Української РСР "Про освіту" від 04.06.1991 № 1144-XII (Відомості Верховної Ради УРСР,

1991 р., № 34, ст. 452; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 12, ст. 168); **внесено зміни до Земельного кодексу України** (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 3-4, ст. 27), **Законів України: "Про загальну середню освіту"** від 13.05.1999 № 651-XIV (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 28, ст. 230 із наступними змінами), **"Про позашкільну освіту"** від 22.06.2000 № 1841-III (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 46, ст. 393 із наступними змінами), **"Про дошкільну освіту"** від 11.07.2001 № 2628-III (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 49, ст. 259 із наступними змінами), **"Про військовий обов'язок і військову службу"** від 25.03.1992 № 2232-XII (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами), **"Про культуру"** від 14.12.2010 № 2778-VI (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 24, ст. 168), **"Про вищу освіту"** від 01.07.2014 № 1556-VII (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 37-38, ст. 2004 із наступними змінами), **"Про ліцензування видів господарської діяльності"** від 02.03.2015 № 222-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 23, ст. 158), **"Про наукову і науково-технічну діяльність"** від 26.11.2015 № 848-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 3, ст. 25).

Відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України затвердженого Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 № 1861-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133): пропозиції та поправки до законопроекту, який готується до другого читання, можуть вноситися лише до того тексту законопроекту (статей, їх частин, пунктів, речень), який прийнятий Верховною Радою за основу.

В прийнятому 06 жовтня 2016 року Верховною Радою за основу Проекті Закону про освіту №3491-д від 04.04.2016 в Розділі XII **"Прикінцеві та перехідні положення"** були відсутні зміни до Земельного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 3-4, ст. 27), **Законів України: "Про дошкільну освіту"** від 11.07.2001 № 2628-III (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 49, ст. 259 із наступними змінами), **"Про військовий обов'язок і військову службу"** від 25.03.1992 № 2232-XII (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами), **"Про культуру"** від 14.12.2010 № 2778-VI (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 24, ст. 168), **"Про наукову і науково-технічну діяльність"** від 26.11.2015 № 848-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 3, ст. 25).

Таким чином, внесення змін законодавцем до зазначених законодавчих актів під час розгляду у другому читанні є порушенням законодавчої процедури розгляду та ухвалення Закону № 2145-VIII – вимог частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України затвердженого Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 №

1861-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133).

Відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Частина 5 статті 83 Конституції України, встановлює, що порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України затвердженого Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 № 1861-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133). Порухення Регламенту Верховної Ради України затвердженого Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 № 1861-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133) є відповідно порушенням роботи єдиного конституційного органу законодавчої влади. Отже порушення порядку роботи Верховної Ради України є також порушенням частини 2 статті 19 та частини 5 статті 83 Конституції України.

Відповідно до частини першої статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово вказував на те, що порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності є підставою для визнання закону неконституційними повністю чи в окремій частині.

Зокрема, рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року N 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010 (Офіційний вісник України від 01.10.2010, 2010 р., / № 72/1 Спеціальний випуск; № 77, 2010, с /, стор. 7, стаття 2597, код акту 52893/2010) у абзаці 4 пункту 5 встановлено, що дотримання встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності законами, у тому числі й законами про внесення змін до Конституції України, є однією з умов легітимності законодавчого процесу.

Відповідно до частини 2 резолютивної частини рішення Конституційного суду у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення частин другої і третьої статті 84 та частин другої і четвертої статті 94 Конституції України (справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою

України) від 7 липня 1998 року № 11-рп/98 (Офіційний вісник України від 23.07.1998, 1998 р., № 27, стор. 139, стаття 1009, код акту 5659/1998) – порушення встановленої Конституцією України процедури ухвалення законів та інших правових актів Верховною Радою України є підставою для визнання їх неконституційними відповідно до частини першої статті 152 Конституції України.

В абзаці 2 пункту 3.3 Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» (справа про електроенергетику) від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 (Офіційний вісник України від 14.06.2002, 2002 р., № 22, стор. 17, стаття 1069, код акту 22510/2002), Конституційний Суд України констатував, що згідно зі статтею 52 Конституції України закони та інші правові акти визнаються неконституційними, якщо було порушено встановлену Конституцією України процедуру їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності. Ця умова стосується і парламенту, порядок роботи якого визначається законом про регламент Верховної Ради України.

Відповідно до пункту 4 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» від 10 вересня 2009 року № 20-рп/2009 (Офіційний вісник України від 28.09.2009, 2009 р., № 72, стор. 73, стаття 2488, код акту 47929/2009), в результаті визнання неконституційним Закону повністю з підстав порушення встановленої Конституцією України процедури набрання ним чинності немає необхідності в розгляді інших питань, поставлених у конституційному поданні.

Отже, Конституційний Суд України в декількох рішеннях послідовно встановив, що невідповідність процедури розгляду, ухвалення або набрання чинності законів є самостійною підставою для визнання закону неконституційним.

Порушення процедури розгляду та ухвалення Закону № 2145-VIII, що є одним з актів Верховної Ради України порушує принцип законності, що розкривається, зокрема, у частині другій статті 6 Конституції України, за якою органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України, частині другій статті 19 Конституції України, за якою органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Ураховуючи вищезазначене, вважаємо Закон № 2145-VIII є таким, що не відповідає статтям 6, 8, 9, 10, 11, 19, 22, 24, 53, 83, 92 Конституції України та не узгоджуються з нормами міжнародного права, які в силу Конституції України є частиною національного законодавства України.

Зважаючи на те, що оспорювані положення Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (Голос України від 27.09.2017 № 178-179), які визначають його правову природу (правове визначення), сутність та ціль, не відповідають Конституції України, є підстави для визнання Закону неконституційним повністю у відповідності до Закону України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376).

На підставі викладеного, керуючись статтями 147 і 150 Конституції України, статтями 51, 52 Закону України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376),

ПРОСИМО:

1. Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (Голос України від 27.09.2017 № 178-179);

2. Визнати Закон України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (Голос України від 27.09.2017 № 178-179) таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним);

3. Залучити до участі в конституційному провадженні уповноважених представників суб'єкта права на конституційне подання за дорученням народних депутатів України:

Шпенова Дмитра Юрійовича;

Німченка Василя Івановича.

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Витяг із Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141);
2. Закон України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376);
3. Закон України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (Голос України від 27.09.2017 № 178-179);
4. Закон України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст. 451);

5. Постанова Верховної Ради Української РСР "Про порядок введення в дію Закону Української РСР "Про освіту" від 04.06.1991 № 1144-XII (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 34, ст. 452; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 12, ст. 168);
6. Проект Закону України "Про освіту" від 04.04.2016 № 3491-д (Офіційний веб-портал Верховної Ради України http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639);
7. Витяг з Закону України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 № 1861-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133);
8. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 № 280/97-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170);
9. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 20-21, ст.190);
10. Закон України "Про засади державної мовної політики" від 03.07.2012 № 5029-VI (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 23, ст.218);
11. Закон України "Про позашкільну освіту" від 22.06.2000 № 1841-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393);
12. Закон України "Про національні меншини в Україні" від 25.06.1992 № 2494-XII (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 36, ст.529);
13. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15.05.2003 № 802-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 30, ст.259);
14. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, від 5 листопада 1992 року (Офіційний вісник України від 25.12.2006, 2006 р., № 50, стор. 379, стаття 3381, код акту 38101/2006) ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15.05.2003 № 802-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 30, ст.259);
15. Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» від 09.12.1997 № 703/97-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 14, ст.56);
16. Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року (Офіційний вісник України від 08.10.2013, 2013 р., № 75, стор. 378, стаття 2804, код акту 68958/2013), ратифікована Законом України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» від 09.12.1997 № 703/97-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 14, ст.56);
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу

- України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (Урядовий кур'єр від 17.11.2004 № 219, Офіційний вісник України від 26.11.2004, 2004 р., № 45, стор. 41, стаття 2975, код акту 30642/2004, Голос України від 11.01.2005 № 3);
18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 (Офіційний вісник України від 11.02.2000, 2000 р., № 4, стор. 109, стаття 125, код акту 14039/2000);
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 51 і 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) першого речення пункту 2 розділу II “Прикінцеві положення” Закону України “Про внесення змін до статті 43 Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб” та про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 43, статей 51, 55, частини третьої статті 63 Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”, а також за конституційними зверненнями Комітету по захисту прав військовослужбовців та працівників Міністерства внутрішніх справ України і Служби безпеки України “За справедливість”, Партії розбудови, правозахисту недержавних організацій України “Партія правозахисту”, Української спілки ветеранів Афганістану, громадян Токаря Степана Семеновича, Іорданова Пилипа Феодосійовича про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 43, статей 51, 55, частини третьої статті 63 Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” (справа про перерахунок пенсій військовослужбовців) від 14 червня 2007 року № 3-рп/2007 (Офіційний вісник України від 13.07.2007, 2007 р., № 48, стор. 111, стаття 1990, код акту 40311/2007);
20. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV “Прикінцеві положення” Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України “Про статус суддів” (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання) від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 (Офіційний вісник України від 02.11.2005, 2005 р., № 42, стор. 95, стаття 2662, код акту 34074/2005);

- 21.Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року N 5-рп/2005 (Офіційний вісник України від 14.10.2005, 2005 р., № 39, стор. 95, стаття 2490, код акту 33923/2005);
- 22.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) підпункту 13 пункту 4 розділу I Закону України „Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення“ (справа про допомогу по безробіттю звільненим за угодою сторін) від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009 (Офіційний вісник України від 22.05.2009, 2009 р., № 35, стор. 18, стаття 1210, код акту 46556/2009);
- 23.Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію" від 29.06.2010 №17-рп/2010 (Офіційний вісник України від 19.07.2010, 2010 р., № 52, стор. 25, стаття 1746, код акту 51892/2010);
- 24.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010 (Офіційний вісник України від 10.01.2011, 2010 р., № 101, стор. 128, стаття 3639, код акту 54192/2010);
- 25.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України „Про міліцію“ (справа про строки адміністративного затримання) від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 (Офіційний вісник України від 07.11.2011, 2011 р., № 84, стор. 117, стаття 3089, код акту 58822/2011);
- 26.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року N 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010 (Офіційний вісник України

- від 01.10.2010, 2010 р., / № 72/1 Спеціальний випуск; № 77, 2010, с /, стор. 7, стаття 2597, код акту 52893/2010);
27. Рішення Конституційного суду у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення частин другої і третьої статті 84 та частин другої і четвертої статті 94 Конституції України (справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою України) від 7 липня 1998 року № 11-рп/98 (Офіційний вісник України від 23.07.1998, 1998 р., № 27, стор. 139, стаття 1009, код акту 5659/1998);
28. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» (справа про електроенергетику) від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 (Офіційний вісник України від 14.06.2002, 2002 р., № 22, стор. 17, стаття 1069, код акту 22510/2002);
29. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» від 10 вересня 2009 року № 20-рп/2009 (Офіційний вісник України від 28.09.2009, 2009 р., № 72, стор. 73, стаття 2488, код акту 47929/2009);
30. Рішення Європейського суду з прав людини «Реквеній проти Угорщини» (Case of Rekvenyi v. Hungary), Заява № 25390/94, Страсбург, 20 травня 1999 року ("Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі", № 2, 2002 р.);
31. Рішення Європейського суду з прав людини «Веренцов проти України» Заява № 20372/11 Страсбург, 11 квітня 2013 року, (Офіційний вісник України від 05.11.2013, 2013 р., № 83, стор. 161, стаття 3106).

Всього на 601 арк. в 1-му екз.

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України
(конституційності) Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року

№ 2145-VIII

(Голос України від 27.09.2017 № 178-179)

№ п/п	Народні депутати України Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
1.	Бойко Юрій Анатолійович	160	
2.	Вілкул Олександр Юрійович	161	
3.	Бакулін Євген Миколайович	308	
4.	Балицький Євген Віталійович	284	
5.	Бахтеева Тетяна Дмитрівна	168	
6.	Білий Олексій Петрович	164	
7.	Воропаєв Юрій Миколайович	172	
8.	Гальченко Андрій Володимирович	247	
9.	Гусак Володимир Георгійович	174	
10.	Добкін Дмитро Маркович	376	
11.	Добкін Михайло Маркович	162	
12.	Долженков Олександр Валерійович	182	

Голова комісії

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України
(конституційності) Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року
№ 2145-VIII
(Голос України від 27.09.2017 № 178-179)

13.	Дунаєв Сергій Володимирович	309
14.	Звягільський Юхим Леонідович	255
15.	Іоффе Юлій Якович	310
16.	Ківалов Сергій Васильович	333
17.	Кісельов Андрій Миколайович	176
18.	Козак Тарас Романович	173
19.	Колесніков Дмитро Валерійович	180
20.	Королевська Наталія Юріївна	162
21.	Ларін Сергій Миколайович	165
22.	Льовочкін Сергій Володимирович	171
23.	Льовочкіна Юлія Володимирівна	175
24.	Мартовицький Артур Володимирович	251
25.	Матвієнков Сергій Анатолійович	263

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України
(конституційності) Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року
№ 2145-VIII
(Голос України від 27.09.2017 № 178-179)

26.	Мирний Іван Миколайович	177
27.	Мірошниченко Юрій Романович	179
28.	Мороко Юрій Миколайович	178
29.	Нечаєв Олександр Ігоревич	185
30.	Німченко Василь Іванович	184
31.	Новинський Вадим Владиславович	170
32.	Омельянович Денис Сергійович	
33.	Павленко Юрій Олексійович	183
34.	Павлов Костянтин Юрійович	246
35.	Папієв Михайло Миколайович	181
36.	Сажко Сергій Миколайович	265
37.	Скорик Микола Леонідович	169
38.	Солод Юрій Васильович	257

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України
(конституційності) Закону України "Про освіту" від 05 вересня 2017 року

№ 2145-VIII

(Голос України від 27.09.2017 № 178-179)

39.	Шенцев Дмитро Олексійович	374
40.	Шпенюв Дмитро Юрійович	252
41.	Шурма Ігор Михайлович	186
42.	Шуфрич Нестор Іванович	166
43.	Бездох Яков Якович	239
44.	Дзюниш Анна Володимирівна	398
45.	Демисенко Анат. Петр	371
46.	Кіссе Ант. Іл	340
47.	Тьок А.О.	326
48.	Тумшев В.О.	338
49.	Ланько М.І.	279
50.	Всього 48 (сорок вісім) підписів народних депутатів України	
51.	Дерівник Управління кадрів	

В. Максименко
05.10.17р.